

פרשת כי תבוא תש"ע

כ"ס

א. סדר הפרשיות.

שלוש הפרשיות הראשונות עסקו ביסודות האמונה: "דברים" בענינו של עם ישראל, "ואתחנן" — אמונת ישראל מהי, "עקב" — הערך הכללי של המעשיות המצותיות. אחריו הפיעו שלש פרשיות של מצוות: מ"דאה", שיש בה מצוות מפורטות מתחומים שונים לאומיים, חברתיים ואישיים, דרך "שופטים", העוסקת בעיקר במצוות הכלליות של ארבעת עמודי ההנהגה הלאומית, ועד ל"כי תצא", שמופיעה בה מצות המלחמה שהיא שיא הכלליות.

11
סג חרמון
ל' אלה
אמני

לאחר כל ההכנות האלה, אנו מוכנים עתה לכניסה לארץ: "והיה כי תבוא אל הארץ" ¹.

ב. ביכורים.

"והיה" — לשון שמחה ². כשאנו באים אל הארץ, יש שמחה ³, יש התאמה, אנו באים אל מקומנו. כשאנו פה, אנו חולים והארץ חרבה: "ושממו עליה אויבכם" ⁴. זוהי ברכה: הארץ אינה קולטת שום עם אחר. במשך כל שנות האלפיים נשאה הארץ שוממה ⁵. בזמן שאנו, עם ישראל, מגיעים אל הארץ, זו שמחה ושלמות לנו, וגם הארץ נענית, פורצת לקראתנו ומקדמת פנינו בפרחים ובפירות: "ואתם הרי ישראל, ענפיכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא". אמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה ⁶. כשמופיעים הפירות

הראשונים, נקרא האדם מישראל להביין את המשמעות. הוא מעלה את הביכורים לירושלים ושם קורא עליהם את הסטוריית הגלות והסבל של העם עד שהגענו לכאן: "ויביאנו אל המקום הזה" ⁷, "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה'". הנה, אלה האומות של השמחה המשותפת, שמחת העם והארץ בהתאחדותם. ⁸

לאחר השלב של לקיטת הפירות הראשונים, המציין את השמחה הראשונה, את המתנה האלוקית, שלב "החקלאות הרומנטית", בא השלב השני של הסדוריות האנושית, בניין החקלאות הלאומית בצורה מאורגנת ומסודרת, באיסוף היבולים הגדולים, בסדור ובשווק התוצרת החקלאית וחלוקתה בצורה מתאימה. כאן המקום לזכור את המורים והמתנכים שלנו, את שבט לוי, שבשל תפקידו הרוחני בעם אינו יכול להתעסק בגדול תבואות ופירות, ואנו נותנים להם את חלקם בתרומות ובמעשר ראשון. אנו גם זוכרים את אתה מאחינו שלא הצליחו מבחינה כלכלית, ומחלקים להם מעשר עני. ואנו גם זוכרים בתוך שפע ההצלחה הכלכלית את ירושלים, עיר בית מקדשנו, ועולים עם מעשר שני שלנו לאכלו שם בקדושה ⁹.

ד. עם סגולה.

סוף סוף, אנו יושבים בארצינו ומגדלים את פירותיה. כעת אנחנו עם נורמלי. אבל מי אנחנו? אנחנו עם ה', עם של דבקים בה'. התורה מכנה אותנו בשם מיוחד: "סגולה". "וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה" ⁹. ומה הסגולה שלנו? בגמרא מצאנו: "החובל בבנו הקטן יעשה לו סגולה". כלומר מי שחיבל בקטן, הרי תשלומי הצער והבושת הם לו, אבל חבל לתת לו משהו שניתן להשתמש בו ולבזבזו בצורה חסרת תבונה, לכן אנו נותנים לו "סגולה", משהו שישאר לו עד שיגדל ויוכל להשתמש בו בצורה מועילה. זהו חפץ "קטן חמוד", בעל ערך בלתי משתנה. שערכו הוא בו בעצמו ולא בשימושים שלו. מסביר שם רב חסדא: "מהי סגולה — זה ספר תורה" ¹⁰. באותו מובן עם ישראל הוא "סגולה": עם "קטן חמוד", בעל ערך נצחי, שערכו בו בעצמו ולא בשימושים שלו. ערכינו אינו כזה שאנו "אור לגויים", ולא מפני השימוש שיש לעולם בנו. אנחנו לא כשביל הגויים. ערכינו הוא בעצם היותנו. אנחנו מוכנים ושואפים להיות גם משרתים ושמשים לעולם לעילוי ולתפתחותו הרוחנית, אבל לא זו תכלית הויתנו. ישעיהו הנביא אמנם מזכיר את היותנו "אור לגויים" ¹¹, אבל ביטוי זה אינו מופיע בתורה, אלא בנביאים שהם בדרגה נמוכה מן התורה. בתורה מזכיר רק ערכינו העצמי, לא השימושי ¹²: "ממלכת כהנים וגוי קדוש" ¹³. מלאכי הנביא האחרון בטרם "סגירת האודות" של הנבואה נפרד מאתנו בסיכומו את תפקיד הנבואה: "זכרו תורת משה עבדי אשר ציויתי אותך בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים" ¹⁴. הנבואה אינה מחדשת דבר אלא רק מזכירה בענווה מה שיש בתורה. אחרון הנביאים גם מבשר על התחדשות בבוא עת קץ: "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא" ¹⁴.

ה. תורה על האבנים.

סגולתנו כתובה על התורה. זוהי תעודת הזהות הלאומית שלנו. התורה היא — אנחנו. היא מגלה את מהותינו ואנו צריכים לחרות דבריה על האבנים הגדולות ומתוך כך על לוח לבנו.

1

אָרור מִשְׁגָּה עֵינֵי בְּדָרְךְ (כו. יח)

③ סוף התורה

פירש רש"י שמדובר על מי שמייעץ עצה שאינה טובה לאדם שלא מבין בדבר.

ומסופר על הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, שפעם באו אליו כמה מקנאי ירושלים וסיפרו לו: הגה אחד השוחטים בירושלים נכדו התחיל ללמוד בבית ספר לא דתי, ומן הראוי אפוא שאותו שוחט יועבר מכהונתו. שמע רבי יהושע לייב וענה: אמנם טענתכם נכונה, אבל להעביר את השוחט מפרנסתו אי אפשר, הואיל וכך לכו והשתדלו למצוא עבורו פרנסה אחרת, ואז תנסו להשפיע עליו שיעזוב את השחיטה.

שמעו האנשים ועשו כמצוות הרב. הלכו ומצאו עבורו עבודה אחרת, ואז באו אליו והתחילו לשכנע אותו שיעזוב מרצונו את השחיטה. השוחט שמע את דבריהם, לא ענה להם דבר, אלא הלך בעצמו לרבי יהושע לייב, ושאל אותו כיצד לנהוג ולעשות, רבי יהושע לייב השיב לו: לא, לא כדאי לך לעזוב את השחיטה... כיון ששמע השוחט כך, החליט להשאר.

באו האנשים ושאלו אותו למה הוא מסרב לעזוב? והוא ענה להם: הלכתי בעצמי לרבי יהושע לייב, והוא אמר לי שלא כדאי לי לעזוב. חזרו האנשים לרבי יהושע לייב ותמהו בפניו: הלא הרב הסכים שהוא יעזוב את השחיטה באם נמצא עבורו פרנסה אחרת, ואנו באמת הלכנו והשתדלנו למצוא עבורו מקום עבודה אחר ושכנענו אותו לעזוב, למה אפוא הניא אותו הרב מלעשות כן?

ענה להם רבי יהושע לייב: מה פירוש למה מנעתי ממנו מלעזוב? הלא הוא בא אלי לשאול בעצתי, והעצה הטובה ביותר היא שלא יעזוב את

השחיטה, כי זה טוב יותר עבורו. אלא מה, מטעמי קנאות אנחנו רוצים שיעזוב, אבל להעביר אותו בניגוד לרצונו אי אפשר, וכשהוא בא ליטול ממני עצה, עלי לתת לו את העצה הטובה ביותר, כי איך מותר לי להכשילו? הלא כתוב: "ארור משגה עיור בדרך", ואם אומר שזה טוב עבורו אני רק מכשיל אותו, ואיך אעבור חלילה על ה"ארור" הזה...

שכר תלמוד תורה מ"ה, אומרו ברוך אהי צעיר וגו' ע"ד אומרים ז"ל (פ"ז י"ט) דבר זה בתוך תורה ושני בנימאים ומשולש בכחוצים כל העוסק בתלמוד תורה נכסיו מוללחים, אומרו ברוך פרי צענך לא ולמד מעבוד אדום הגיתי אשר נכנס אלנו ארון התורה מה עלמו פרי צענו בזמן שטע כלאומרם ז"ל (ברכות ס"ג) שאשמו ושננה כלותיה ילדו כלאחד ששכ בשרם אחד, אומרו ברוך אהי צענך וגו' שתהיה יליאחו ען העולם בלא חטא וגו' וזה יכיה באלמנות תלמוד תורה שחנין עליו מהחטא, ואומרו יתן ה' את אויבך וגו' ע"ד אומרו (דה"ב כ"י) וצעת החלו ברכה נתן ה' מארצים על בני עמון ובר שטיר וגו' וינגפו, ואמרו ז"ל (ש"ר מ"ז) אין רנה אלל תורה, ואומרו יו ה' אהך את הברכה קא, גם לא סדר ברכה ז' למעלה עם הללויות קייניי הברכות כי שם מקומה ולא אחר מפלת אויב, בל להבטיח שלא יארע לו אשר יארע לבעל כנס אשר יתקאלו בו המקטרגים על שטעה לו דבר חדש ושמשוכו ע' עליונים וזה הפך העצב, ולא ולמד ממשכה רבא (תענית כ"ד) שכוירד גשמים שלא בעתם וכדומה לה, אשר ע"כ אמר סמוך למאמר יתן ה' את אויבך וגו' שזה הוא נס יו ה' אהך את הברכה

כי תכלה לעשר וכו' כשנה השלישית שנת המעשר וגו' [כו יב]. פרש"י שנה שאין בה מע"ש. לכאורה לאיזה צורך אמר זה, דלסימן הרי שנה שלישית לבד גמי הוא דבר ידוע. אבל הנכון שהוא טעם על הודיו דמעשר שצריך לספר שעשה כדיו, מה שלא נמצא בשאר מצות, שהוא מאהר שבשנה זו ליתא מע"ש, יש לידון על האדם אם נהנה מזה שלא נתחייב במע"ש ניכר שרק מצד ההכרח הפריש המעשרות, ולא נחשב כ"כ למצוה גדולה שיצטרך ליתן לו עשירות ושפע טוב שהובטחנו על מצות מעשרות, וכ"ש שעל שנה זו שלכא מצות מעשר שני שאין שייך ליתן לו השכר, אבל אם אצרבה ה' שמה יותר אם ה' חייב בהמצוה גם בשנה זו רק שאינו יכול להפריש משום שאינו מחוייב, או לא די שהמעשר שהפריש היא המצוה היותר גדולה אלא דנחשב כהפריש גם בשנה זו, דהרי הוא נחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה ש"ל שכר כאלו עשאק. ויש לידע זה גם לנו מקיום המצוה בשנה העברה אם עשה כדיו ובשמחה ידוע שגם עתה ה' עושה בשמחה אך שהוא אנוס. וזהו ענין הודיו דמעשר שאומר בשנה העברה קיימתי כהוגן ובשמחה ככל מצותך, וממילא השקיפה וברך וגו' גם עתה להחשיב לנו כנאנס ולא עשאה שנחשב עושה לרקבל שכר, וזהו לא באוני היינו לא בצער קיימתי המצוה אלא בשמחה.

② סוף תורה

③ סוף תורה

ונתנך ה' וגו' עליון. הנה הארון חלק יסודי העובד כנגד קיום המצות כל אחד כפי מה שלחיו לו, כללות המצות הם ג' הרשומים בפסוק אם שמוע השמע, והם תלמוד תורה, ושמירת לא חטאה, וקיום מצות עשה, כנגד תלמוד תורה יעד ברכת ונתנך ה' עליון וצלו עליך כל הברכות האלה והשיגוך יז).

ופירש הכתוב שזה יכיה כנגד שכר אם שמוע וגו' צמח שגמר אומר כי השמע צקול ה' אלהיך הרי שיעוד זה הוא כנגד שכר התלמוד תורה, והוא גם כן מכון אליו כי באלמנות התורה ישתנו למעלה מכל האולמות שאינם בני תורה (ה), ואמר עוד וצלו עליך כל הברכות וגו' פ"י נוסף על יסוד ונתנך ה' עליון עוד לו ברכות אלו בשכר תורה, וא"ו והשיגוך יז) יתבאר ע"ד חז"ל (ילק' ראובני ויק') כי הארון אלהי ישראל מדותיו רחמים על הדופק על רחמיו ומלא ה' משאלותיו להריק עליו טובה כאשר יתפון אלל שבהגעת העובד הוא למטה ישפטו סוכדרי מעלה אם ראוי אם אינו ראוי לא יגיטו, לזה אמר והשיגוך הברכות שזה הוא עיקר הבהגעה שלא יתעכבו צדתי דינים שלמעלה פ, וכנה תמלא שכל הברכות האמורים צענן הם מכוונים כנגד

(2)

שנה ישלש עין הרע נה, גם אמר וברוך ברוך וגו' פי שלא יאספו האומות עליכם לנקום נקמת כנגפים כמו שאמר יעקב לבניו במעשה שכם (וישלח ל"ד ל')

PC (4)

ב. יקראו ה' וגו'. מכאן עד יפתח ה' לך את אוזניו הטוב הוא יעוד הטוב שכנגד שמירת מצוות לא תעשה ערש חציצה לשמור, והוא מה שגמר אומר כי השמור את מצוות ה', ואומרו והלכת בדרכיו לומר שלא טוב ה' אלה על הדברים שהם מרחקם (א) ויעוד זה מכון הוא כנגד שמירת מצוות לא

העשה כי באמצעות שיחיה האדם נשמר מהעבירות יקרא קדוש דכתיב (ויקרא י"ב ז') קדושים תהיו ופירש הכתוב הדברים שבהם יהיו קדושים איש אמו וגו' ואת שבתותיו וגו' אל תפנו אל וגו' ושאר אזהרות האמורים, וגם לדברי חז"ל (ויק"ר כ"ד) שאל אזהרת העריות נאמר קדושים הנה הוא ככלל לשמור, והוא אמר כנגד שמירת מצוות לא תעשה יקראו ה' לו לעם קדוש, ודקדק לומר תיבה לו להעיר שיכיו ישראל במקום המלאכים שצדק ה' לו לעמוד לפניו שנקראים קדושים דכתיב (דניאל ח') ויאמר אחד קדוש יקים ה' אותנו במקומם לעם קדוש ויהיו המלאכים שריים להם, וכן אמר (פלא כ"ג) כעת יאמר ליעקב וגו' (במד"ר כ'), ואומרו וראו כל עמי ברוך וגו' גם זה הוא מכון כנגד שמירת מצוות לא תעשה, כי כל זמן שהאדם שומר עלו מהעבירות אין ללם אלהים עובר מעל פניו וכל הנבראים אדם ובהמה מזדמנים ממנו משא"כ בהעביר מעשיו מעבירין ממנו הללם ובמאמר פון (ברא' ד' י"ד) ויהי כל מלאי וגו', והותירך ה' לעובדי כפרי בטח הגם שכבר אמר למעלה ברוך פרי בטח, לפי שיעוד הבראשון הוא כנגד תלמוד תורה ויעוד זה הוא כנגד שמירת מצוות לא תעשה, וכמו שכתבנו שם ויהי עובד כבוד ויהי עובד ודקדק לומר והותירך ה' לעובדי ולא אמר ברוך פרי בטח, לפי שיעוד זה הוא מזה עובד שמכונת כנגד שמירת מצוות לא תעשה, והכוונה היא כי לפי שבאמצעות שמירת האדם עלו מהעבירות לא ידבק בו כחי הרע שמה יכובד שהבנים היואלים ממנו יהיו מצחינת הרע, ועיין מה שכתבנו באורך בפרשת ויחי בפסוק ראונו כדורי אהב ויערבו לך הדברים, לה אמר ביעוד שמירת מצוות לא תעשה והותירך ה' לעובדי כפרי בטח שיכיו הבנים הותרים אחריו (א) למדע עובד ולא למדע רעב, ואומרו יבטלו ויפרי בהמתך ובפרי אדמתך לומר שמד שמירת מצוות לא תעשה יתקיים בידו ז' דברים אלו כמו שיעדם לשכר תלמוד תורה ככתוב למעלה (ק):

ב. יפתח ה' וגו'. מכאן מתחיל יעוד הטוב שכנגד מעשה המצוות עד לבסוף, ולה גמר אומר כי תשמע אל מצוות ה' אלהיך אלו מצוות עשה, והנה יעודים אלו הם מצוות כנגד קיום המצוות כי על ידו המצוות מתפתחים לעויר השפע ומתייחדים המדות העליונות, ואמר יפתח ה' לך בטיני שמצביתו ה' שיפתח לו פי בטיניו לזכר, הכוונה הגם שישכבצו אחרים לסתום באמצעות כלדיק יפתח אולר הטוב ושם הטוב הוא סוד הכנה, וכוא סוד (משלי י') ולדיק יסוד שלם, ואומרו את השמים הוא סוד השפעה עליונה למעלה כידוע ליוזעי חן, ואומרו וכליות גוים רבים ואתה לא תלוב, הנה יודע שזמן

ב. יפתח ה' וגו'. מכאן מתחיל יעוד הטוב שכנגד מעשה המצוות עד לבסוף, ולה גמר אומר כי תשמע אל מצוות ה' אלהיך אלו מצוות עשה, והנה יעודים אלו הם מצוות כנגד קיום המצוות כי על ידו המצוות מתפתחים לעויר השפע ומתייחדים המדות העליונות, ואמר יפתח ה' לך בטיני שמצביתו ה' שיפתח לו פי בטיניו לזכר, הכוונה הגם שישכבצו אחרים לסתום באמצעות כלדיק יפתח אולר הטוב ושם הטוב הוא סוד הכנה, וכוא סוד (משלי י') ולדיק יסוד שלם, ואומרו את השמים הוא סוד השפעה עליונה למעלה כידוע ליוזעי חן, ואומרו וכליות גוים רבים ואתה לא תלוב, הנה יודע שזמן

העשה כי באמצעות שיחיה האדם נשמר מהעבירות יקרא קדוש דכתיב (ויקרא י"ב ז') קדושים תהיו ופירש הכתוב הדברים שבהם יהיו קדושים איש אמו וגו' ואת שבתותיו וגו' אל תפנו אל וגו' ושאר אזהרות האמורים, וגם לדברי חז"ל (ויק"ר כ"ד) שאל אזהרת העריות נאמר קדושים הנה הוא ככלל לשמור, והוא אמר כנגד שמירת מצוות לא תעשה יקראו ה' לו לעם קדוש, ודקדק לומר תיבה לו להעיר שיכיו ישראל במקום המלאכים שצדק ה' לו לעמוד לפניו שנקראים קדושים דכתיב (דניאל ח') ויאמר אחד קדוש יקים ה' אותנו במקומם לעם קדוש ויהיו המלאכים שריים להם, וכן אמר (פלא כ"ג) כעת יאמר ליעקב וגו' (במד"ר כ'), ואומרו וראו כל עמי ברוך וגו' גם זה הוא מכון כנגד שמירת מצוות לא תעשה, כי כל זמן שהאדם שומר עלו מהעבירות אין ללם אלהים עובר מעל פניו וכל הנבראים אדם ובהמה מזדמנים ממנו משא"כ בהעביר מעשיו מעבירין ממנו הללם ובמאמר פון (ברא' ד' י"ד) ויהי כל מלאי וגו', והותירך ה' לעובדי כפרי בטח הגם שכבר אמר למעלה ברוך פרי בטח, לפי שיעוד הבראשון הוא כנגד תלמוד תורה ויעוד זה הוא כנגד שמירת מצוות לא תעשה, וכמו שכתבנו שם ויהי עובד כבוד ויהי עובד ודקדק לומר והותירך ה' לעובדי ולא אמר ברוך פרי בטח, לפי שיעוד זה הוא מזה עובד שמכונת כנגד שמירת מצוות לא תעשה, והכוונה היא כי לפי שבאמצעות שמירת האדם עלו מהעבירות לא ידבק בו כחי הרע שמה יכובד שהבנים היואלים ממנו יהיו מצחינת הרע, ועיין מה שכתבנו באורך בפרשת ויחי בפסוק ראונו כדורי אהב ויערבו לך הדברים, לה אמר ביעוד שמירת מצוות לא תעשה והותירך ה' לעובדי כפרי בטח שיכיו הבנים הותרים אחריו (א) למדע עובד ולא למדע רעב, ואומרו יבטלו ויפרי בהמתך ובפרי אדמתך לומר שמד שמירת מצוות לא תעשה יתקיים בידו ז' דברים אלו כמו שיעדם לשכר תלמוד תורה ככתוב למעלה (ק):

ב. יפתח ה' וגו'. מכאן מתחיל יעוד הטוב שכנגד מעשה המצוות עד לבסוף, ולה גמר אומר כי תשמע אל מצוות ה' אלהיך אלו מצוות עשה, והנה יעודים אלו הם מצוות כנגד קיום המצוות כי על ידו המצוות מתפתחים לעויר השפע ומתייחדים המדות העליונות, ואמר יפתח ה' לך בטיני שמצביתו ה' שיפתח לו פי בטיניו לזכר, הכוונה הגם שישכבצו אחרים לסתום באמצעות כלדיק יפתח אולר הטוב ושם הטוב הוא סוד הכנה, וכוא סוד (משלי י') ולדיק יסוד שלם, ואומרו את השמים הוא סוד השפעה עליונה למעלה כידוע ליוזעי חן, ואומרו וכליות גוים רבים ואתה לא תלוב, הנה יודע שזמן

ב. יפתח ה' וגו'. מכאן מתחיל יעוד הטוב שכנגד מעשה המצוות עד לבסוף, ולה גמר אומר כי תשמע אל מצוות ה' אלהיך אלו מצוות עשה, והנה יעודים אלו הם מצוות כנגד קיום המצוות כי על ידו המצוות מתפתחים לעויר השפע ומתייחדים המדות העליונות, ואמר יפתח ה' לך בטיני שמצביתו ה' שיפתח לו פי בטיניו לזכר, הכוונה הגם שישכבצו אחרים לסתום באמצעות כלדיק יפתח אולר הטוב ושם הטוב הוא סוד הכנה, וכוא סוד (משלי י') ולדיק יסוד שלם, ואומרו את השמים הוא סוד השפעה עליונה למעלה כידוע ליוזעי חן, ואומרו וכליות גוים רבים ואתה לא תלוב, הנה יודע שזמן

ב. יפתח ה' וגו'. מכאן מתחיל יעוד הטוב שכנגד מעשה המצוות עד לבסוף, ולה גמר אומר כי תשמע אל מצוות ה' אלהיך אלו מצוות עשה, והנה יעודים אלו הם מצוות כנגד קיום המצוות כי על ידו המצוות מתפתחים לעויר השפע ומתייחדים המדות העליונות, ואמר יפתח ה' לך בטיני שמצביתו ה' שיפתח לו פי בטיניו לזכר, הכוונה הגם שישכבצו אחרים לסתום באמצעות כלדיק יפתח אולר הטוב ושם הטוב הוא סוד הכנה, וכוא סוד (משלי י') ולדיק יסוד שלם, ואומרו את השמים הוא סוד השפעה עליונה למעלה כידוע ליוזעי חן, ואומרו וכליות גוים רבים ואתה לא תלוב, הנה יודע שזמן

(3)

ביחסו לאחרים. יש אשר "ממעמקים קראתיך ד'". מעמקי הלב ומחדרי
 חדריו וסתרי סתריו. ואפילו כשאין המעמקים מתפרצים החוצה, מכל
 מקום כתוב: "הלא אלקים יחקרו זאת כי הוא ידע תעלמות לב". אפילו
 שהאדם בעצמו אינו מרגיש מה שבתעלומות לבו, הקב"ה יודע
 צפונותיו, והוא יודע "כיעליך הרגנו כל היום". מסירת נפש בכח, אפילו
 כשאינו בא לידי גילוי בפועל. אבל אין די ב"רב טובך אשר צפנת
 ליראיך" בלבד. "רב טוב" זה יתגלה לעתיד. עכשיו יש צורך גם בקיום
 כל המצוות המעשיות באברי הגוף הנגלים, ולא במעמקי הלב בלבד.
 ב"משלת ידך". הסתום והגלוי תואמים ילכו ולא יתפרדו. כל אחד
 משלים את השני. וברכת ד' הובטחה לשניהם: "יצו ד' אתך את הפרקה
 באסמך ובכל משלת ידך".

(6) פ

(ח) ושמרתם את דברי הברית
 הזאת ועשיתם אתם. אבל לא כמצות

אנשים מלומדה (שהרי הקללות באות גם
 "תחת אשר לא עבדת את ה'א בשמחה
 ובטוב לבב") אלא "למען תשכילו את כל
 אשר תעשון". שתקיימו את המצות
 בהושל בכונה ובשמחה. והנה חז"ל בע"ז
 ה' דרשו מזה שנא': "ולא נתן ה' לכם
 לב לדעת" דלא קאי אינש אדעתא דרביה
 עד מ' שנה. והוסיף רש"י שלפיכך לא
 יקפיד עליכם המקום עד היום הזה אבל
 מכאן ואילך יקפיד ולפיכך ושמרתם את
 דברי הברית הזאת וגו' (ולפי"ז לא נאמרו
 הדברים לנחמם, וע' פנים לתורה). ויש
 לפרש ברות זו גם את האמור: "ותבאו
 אל המקום הזה, ר"ל אל איי ואוירא
 דאי מחכים (ב"ב קנח). ובפרט שלמדתם
 תורה בחו"ל (במדבר) ועליתם לא"י, והרי
 אמרו, וחד מיגן כי סליק להתם (לא"י)
 כתרי מינייהו. כן הייתם עד עכשו נעים
 וזנדים במדבר, לחם לא אכלתם ויין ושכר
 לא שתיתם" ולא היתה דעתכם מיושבת
 עליכם (שהרי חמרא וריחני פקחין, יומא
 ע"ז, ובזוה"ק ויקרא ל"ט ע"א איתא חמרא
 מגלה ריזין הוא), אבל עתה אחרי אשר
 הכינו את סר"ע ונקח את ארצם מהם ואנו
 נמצאים כבר בישוב, יש לכם היכולת
 לרדת לעומק דעת רבכם ולהבין את
 תורתו ולכן: "ושמרתם את דברי הברית
 הזאת ועשיתם אתם".

(6) פ
 פסוק
 פסוק

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך
 בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

(כח, מ). הקשו המפרשים דהאין שיין דמשום
 לאין עובדים את ה' בשמחה, צאים על האדם
 עונשים גדולים שנתוכחה. ובעניי מירחמי
 דהנה יעוין באור החיים הקדוש על
 הפסוק ושמחת בכל הטוב, דזה קאי על
 המורה הקדושה, ח"ל שאם היו בני אדם
 מרגישין צמתיקות ועריבות טוב המורה היו
 משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב
 בעיניהם מלא עולם כסף והז למאומה, כי
 המורה כוללת כל הטובות שבעולם, עכ"ל.

חזינן דאם היה אדם מכיר במתיקות צמורה
 היה שמת אך ורק זה ולא היה נחשב
 לו לפלוס כל הצלי העולם ולא היה הולך
 אחר המאוות.

והנה רש"י כאן מפרש הא דכתיב מרוב
 כל צעוד שהיה לך כל טוב, ולפי
 הני"ל טוב קאי על המורה, ופירוש הכתוב
 הכי הוא, סחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך
 בשמחה וצטוב לצב מרוב כל, דכל זמן שהיה
 לך המורה ולא למדת להרגיש המתיקות
 והשמחה שבה, ומשום הכי הלך אחר המאוות
 והצלי העולם, דאם היה מרגיש מתיקות
 המורה זה היה מעבד לך שלא לילך אחר
 הצלי העולם והיה מנוקה מן חטא. ומשום
 שלא הרגיש זה צאו עליו כל הקללות, נמלא
 דמשום שלא למד בשמחה, לא הרגיש מתיקות
 המורה וזה גרם לעצור כל המורה, ומשום
 הכי צאו כל העונשים.

(4)